NGA MAHI

A TE

HUI O TE HAHI MAORI

O TE

TAKIWA O TURANGA,

I TE PIHOPATANGA O WAIAPU,

I TU KI TUPAROA,

TIHEMA 4, 5, 1893.

Turanga:
PRINTED AT THE "HERALD" OFFICE, GLADSTONE ROAD.

1894.

NGA TANGATA O TENEI HUI.

UPOKO: Te Pihopa.*

MINITA:

Archdn. W. L. Williams
Rev. Mohi Turei
,, Matiaha Pahewa
,, Edward Jennings*
,, Rutene te Aihu
,, Karaitiana Ratapu*
Rev. Herbert W. Williams
,, Rihara Te Rangamaro
,, Matenga Waaka
,, Eruera Kawhia
,, Hone Waitoa
,, Piripi Te Awarau

MANGAI REIMANA.

Wi Waikare	Turanga
Rutene Te Arahi	Whangara
Peta Potini	Tokomaru
Pine Waipapa	Whareponga
Renata Rangipaia	,,
Hemara Moana	Tuparoa
Ehau Pakatai	,,
Wi Takeke	Te Horo
Hone te Kauru	,,
Warihi Onewa	Rangitukia
Hori Korama Paihia	,,
Hare Paihia...	Te Kawakawa
Renata Taiapa	,,
Te Kemara Tapeta	Te Kaha
Tapeta Timutimu	,,

I whakaurua ano ki te Hui.

Rev. Nikora Tautau.

*Kihai enei i tae ki te Hui.

HE TUHITUHINGA.

I NGA MAHI A TE HUI O TE HAHI MAORI O TE TAKIWA O TURANGA, I WHAKAMINEA KI TUPAROA I TE 4 O NGA RA O TIHEMA I TE TAU 1893.

NO te 3 o nga ra i mine ai nga tangata o te Hui, me te tangata whenua, ki te karakia i te Whare-karakia o Matiu, Apotoro: e 67 i tango i te Hapa o te Ariki; i puta hoki te kohikohi o te Ohaohatanga, £2 3s. 7d., mo te perehitanga i nga Mahi a te Hui.

No te 10 o nga haora i te awatea, i te 4 o Tihema ka tae ano ki te Whare-karakia, karangarangatia ana nga ingoa, me te whakao ano enei:—

MINITA: Archdeacon W. L. Williams, Revs. Mohi Turei, Matiaha Pahewa, Rutene te Aihu, H. W. Williams, Rihara Te Rangamaro, Matenga Waaka, Eruera Kawhia, Hone Waitoa, Piripi te Awarau.

MANGAI REIMANA: Wi Waikare, Rutene Te Arahi, Peta Potini, Renata Rangipaia, Pine Waipapa, Ehau Pakatai, Hemara Moana, Hone te Kauru, Wi Takeke, Hori Korama Paihia, Warihi Onewa, Renata Taiapa, Hare Paihia.

He kore no te Pihopa i tae mai, i riro ai ko Te Wiremu Atirikona hei Tumuaki; ka kiia hoki e ia kua tu te Hui, ka timataia te mahi ki te Inoi. Muri iho ka whaikorero ia ki te Hui.

WHAIKORERO A TE UPOKO.

E oku hoa, e nga Minita, e nga Mangai o te iwi:—

Tenei koutou ka rongo ki to tatou Pihopa ka tata te haere he whenua ke; kua ki hoki ia, kia mutu tana mahi ki tenei pihopatanga a te mutunga o Hanuere e takoto ake nei. I tenei wahi ano ia e haereere ana i mua tata ake nei, e whitu tekau ma iwa hoki o tenei takiwa i whakaukia e ia. Inaianei kei te whakatutuki ia i tona haere ki etahi wahi o tona pihopatanga, koia ia i kore ai e tae mai ki tenei Hui. Ko te tangata hei whakakapi mona, ma te Hinota o te pihopatanga e whakarite. Kotahi te mea e roa ai tenei mahi, ko te Tahua Oranga mo te Pihopa, kahore ano kia ata rite. Kua takoto te kupu a te

Hinota i te tau 1878 kia kohikohia kia £10,000 hei Tahua pera. Kua taea tenei e £5000, he £5000 hoki e toe nei hei whakaarohanga ma nga tangata o te Hahi i tenei wa. Tera ano e huihuia te Hinota a ko ake nei: tetahi mahi nui hoki ma tatou, he inoi atu ki te Atua, kia whakatikaia e ia te mahi a te Hinota, kia whakaturia ai ko tana tangata e pai ai hei tino Hepara mo tenei wahi o tana Hahi.

I puta te kupu a te Hui i te tau ka hori nei kia tino whakaurua mai te pariha o Te Kaha ki roto ki te takiwa o tenei Hui. Kua whakaaetia tenei e te Pihopa; i tukua hoki he panui ki reira mo te ra e tu ai te Hui, i mahara hoki ahau kei te haere mai etahi tangata o reira ki te Hui.

Ko Karaitiana Ratapu, kua tae mai ki Tokomaru. Na te nui o tona mate i kore ai e tutuki mai ki konei inaianei. I hoki mai ia i Akarana, he haerenga nona kia kite i te takuta. Tetahi tangata mate o nga minita ko Matiaha Pahewa: he ata haere no te mate o tona kanohi i kore ai e rite wawe hei mahinga ma te takuta. Hei inoi tenei ma tatou ki te Atua, kia whakawhiwhia mai e ia he tinana ora ki ana pononga e mahi nei i te mahi minita.

Tetahi mea hei korerotanga maku inaianei, ko te Paipera i nga rarangi whakamarama. Kua timataia noatia te perehi; ko tenei kahore ano kia oti. Ko te Kawenata Hou, ka oti te perehi. Ko Te Manihera, e whakatikatika ra i te perehitanga, ka tata ano te puta mai ki Niu Tirani nei. E kore pea e roa ka puta mai taua pukapuka. Ko nga rarangi mo te Kawenata Tawhito, kei te mahia tonutia e nga tangata o te Kareti i Te Rau-kahikatea.

Tenei tetahi take e whakawhetai ai tatou ki te Atua, ko te iti o te raruraru e pono mai ana ki a tatou i tenei wa. He nui te pai me he mea e kaha haere ana te mahi a te Hahi i te wa penei. Kauaka te noho whakaaro-kore noa iho, kei ohomauri i te whakaeke tata mai a te hoa-riri. Engari kia noho mahara tonu ki to tatou Kai-whakakaha, ara ki te Wairua Tapu. Mana tatou ka tu ai i nga wa o te aitua, mana hoki ka kore ai e hinga i te wa o te rangimarie. Etahi mahi pai mo te wa raruraru-kore, ko te hanga i te Whare-karakia i te whare-minita, ko te kohikohi moni mo te kawe i te Rongo-pai, mo era atu mahi a te Hahi. Kia tupato ano ia tatou kei mahia ko enei anake. I mahia ai hoki enei, he mea mo te tangata kia piri tonu ki a Te Karaiti, mo te Hahi hoki a Te Karaiti kia neke tonu ake. Kua oti tetahi Whare-karakia hou te hanga ki Raukokore, e kiia ana hoki kia whakapuaretia a te Ratapu e takoto mai nei, a te 10 o Tihema nei. Tera ano etahi e kiia ana kia hangaa ki etahi wahi. He pai kia puta tenei whakaaro; kauaka ano ia e

wareware ki nga whare tawhito, kua ngaro nei te peita o waho, kua timata te pakarukaru, kua uru mai te pirau. Te tikanga pai mo enei, kia hohoro te whakaora koi iti ana te mate. Tetahi, me kohikohi tonu he moni i nga wa katoa, ka kawe ai ki te peeke whakatuputupu kia tatanga ai mo nga wa e tahuritia ai te mahi. Ko te Whare-karakia i Manutukea, kei te takoto nama ano te moni i whakaotia ai. He tohu mate tenei; ina hoki me he mea e ngakau nui ana te tangata ki te mahi ki te Atua, kua kore e waiho nga nama penei kia takoto ana.

Ta tatou e whai ai i nga wa katoa, ko te matau ki te Atua kia nui haere i te mea e noho nui ana tona Wairua ki roto ki a tatou: ma konei anake ka pai ai te tupu o nga mea katoa.

I whakaaria e Mohi Turei, minita, i tautokona e Rutene Te Aihu, minita:—

E whakapai ana te Hui ki te whaikorero a te Tumuaki; he mea atu ano tenei kia whakaae ia ki perehitia i roto i nga mahi a te Hui.

Whakaaetia ana.

I meatia ko Te Wiremu Hapata hei kai-tuhituhi i nga mahi a te Hui.

I whakaurua a Nikora Tautau, minita, ki roto ki te Hui hei whakapuaki i tana korero.

I whakaritea kia tu a Te Kemara Tapeta raua ko Tapeta Timutimu hei Mangai Reimana mo te Pariha o Te Kaha.

I whakaaria e Peta Potini, i tautokona e Matenga Waaka, minita:—

Kia tu he kura Karaipiture ma nga minita o ia Pariha o ia Pariha mo nga kai-whakaako o tona takiwa o tona takiwa kia marama ai ratou te whakapuaki i tetahi kupu.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Wi Takeke, i tautokona e Hone te Kauru:—

Kia puta he ki ma te Hui ki te Pihopa kia whakatuturutia te hiahia o te hawhe Pariha o te Rahui o Pukemaire, kia wehea mai i roto i te Pariha o Rangitukia, kia whakaurua ki te Pariha o te Horo.

Whakaactia ana.

I whakaaria e Renata Rangipaia, i tautokona e Hone Waitoa:—

He hiahia to tenei Hui kia perehitia ki roto ki te Maramataka, te matenga o Makoare Tuatai, o Henare Nihoniho, me etahi atu, i hinga nei mo te Whakapono ki Mangaone Waiapu.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Renata Taiapa, i tautokona e Mohi Turei, minita :—

He kupu tenei ki te Pihopa, me kore e pai kia toru nga tau e tu ai te Mangai Reimana mo te hui o te Hahi ina pootitia.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Pine Waipapa, i tautokona e Eru Kawhia, minita :—

Ko te tunga mo te Hui o te Hahi Maori, a te tau e haere ake nei (1894) me tu ki te Pariha o Whareponga, ara ki Waipiro.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Eru Kawhia, minita, i tautokona e Hone Waitoa, minita :—

Ki te whakaaro a tenei Hui, me tuku atu he pitihana ma nga tangata o tenei takiwa ki te Kawana, me kore e taea te whakakore i te mate e patu nei i te iwi Maori, ara i te haurangi waipiro.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Eru Kawhia, minita, i tautokona e Nikora Tautau, minita :—

Tetahi mea e whakaarohia nei, e tenei Hui, ko tenei hara ko te puremu, kia kimihia he huarahi e marama ai nga tangata Maori te kawe atu i o ratou mate penei ki te aroaro tonu o te kai whakawa, whiua ai.

Ata hurihurihia ana, a kihai i kitea me pewhea ranei, me pewhea ranei, koia i unuhia ai ki waho.

I whakaaria e Nikora Tautau, minita, I tautokona e Peta Potini :—

Kia whai whakaaro nga tangata o tenei takiwa ki etahi hereni mo nga mihinare e ahu nei ki a te Urewera i nga tau katoa.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Eru Kawhia, minita, i tautokona e Mohi Turei, minita :—

Kia puta he whakaaro ma nga tangata katoa o ia pariha, o ia pariha, ki te taukoto i nga mate katoa o to ratou pariha.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Mohi Turei, minita, i tautokona e Nikora Tautau, minita :—

He kupu aroha tenei na tenei Hui ki te korero a te Upoko mo te Pihopa o Waiapu ka tata te puta ki waho o tenei pihopatanga, te haere ki tetahi whenua ke ki te kawe i te Rongo Pai ki nga iwi e kuware ana. Ma te Atua ia e tiaki i a ia ka haere nei, ma te Atua e homai ki a ia he tinana ora, e whakakaha hoki tana mahi hei mea e nui haere ai te kingitanga o Te Karaiti. Kia puta ano te inoi a nga tangata katoa o te Hahi i tenei takiwa kia tohutohungia mariretia e te Atua tana tangata e pai ai hei whakakapi mo te tunga o te Pihopa o Waiapu.

Whakaaetia ana.

Kei konei ka nukuhia ki te 5 o Tihema ki te 9.30 o nga haora.

I panuitia, i whakapumautia, 5 Tihema 1893.

W. L. WILLIAMS,
Upoko.

---

5 TIHEMA, 1893.

Ka timataia te mahi ki te inoi.

Muri iho ka panuitia, ka whakapumautia nga tuhituhinga o te mahi onanahi.

He patai ki te Tumuaki, na Piripi te Awarau, minita :—

Ki te mea ka motuhia tetahi wahi ki te Hahi hei tunga Whare Karakia, a ka hanga te Whare Karakia ki runga, ka tapiritia mai ano ranei e te Komiti o te Hahi tetahi moni hei apiti mo te moni a te Pariha nona taua whare ?

I utua e te Upoko :—

E homai ano he moni e te Society for Promoting Christian Knowledge *(Rangapu whakanekeneke i te Matauranga Karaitiana)*, i te mea kua marama te whakaatu atu e te Pihopa ki te Komiti, ko te whare-karakia ka oti, rite rawa mo nga mahi o roto, me te kore ano he nama, he aha ranei, e eke ai te tangata ke ki runga ki te whare, ki te whenua tunga ranei; ko taua whenua hoki, kua oti te whakapumau ki te Hahi mo ake tonu atu; kua oti hoki te whare te inihua.

I whakaaria e Peta Potini, i tautokona e Nikora Tautau, minita :—

He whakamoemiti tenei na tenei Hui ki te Whanau a Rua e manaaki nei i te Hui i roto i tenei marangai kino. A ma te Atua tonu ratou e manaaki.

Whakaaetia ana.

Kei konei ka whakamutua te mahi a te Hui e te Upoko ki te manaakitanga.

I panuitia, i whakapumautia 5 Tihema, 1893.

W. L. WILLIAMS,
Upoko.